Jean FIRICĂ

Universitatea din Craiova, Facultatea de Educaţie Fizică şi Sport
University of Craiova, Faculty of Physical Education and Sport

Multilingvismul şi drepturile cetăţeanului european

Multilingualism and the Right of the European Citizen

This paper tackles the rights of the European citizen and the influence of multilingualism, proposing two conclusions: the lack of a European public sphere leads to the lack of knowledge and lack of interest for European citizens right; the proposal of the Commission for a citizen centred communication and decentralisation of communication channels between citizens and EU institutions is presented.

Keywords: European Union, European Parliament, right, citizen, communication

Institution's address: str. Brestei, nr. 156, Craiova, Dolj, România, tel.: +40.251.42.27.43, fax: +40.251.42.20.90, e-mail: *efs_kineto@sport.ucv.ro*, web: http://cis01.central.ucv.ro/educatie_fizica-kineto/

Personal e-mail: *firicajean@yahoo.com*

În prezent, orice cetăţean al UE are dreptul de a vota şi de a candida la alegerile pentru Parlamentul European şi la alegerile locale în statul membru UE în care îşi are reşedinţa în aceleaşi condiţii ca şi cetăţenii acelui stat. Pentru prima oară aceste drepturi au fost incluse în conceptul de cetăţenie europeană şi introduse în Tratatul de la Maastricht din 1992 - art. 8b, precum şi în art. 39 din Carta Drepturilor Fundamentale a UE[1] proclamată solemn la Consiliul European de la Nisa din 2000.

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de Reformă, drepturile menţionate urmau să fie incluse atât în Tratat, cât şi în Carta Drepturilor Fundamentale, ambele documente urmând a avea aceeaşi valoare juridică. Condiţiile exercitării dreptului de a vota şi de a candida la Parlamentul European pentru cetăţenii UE care îşi au reşedinţa în alt stat membru sunt stabilite de Directiva 93/109/CE(OJ L 329, 30.12.1993)[2].

În conformitate cu această Directivă, cetăţenii UE îşi pot exercita drepturile în statul membru de origine sau în statul membru de rezidenţă. Prin opţiunea asupra locului de exercitare a acestor drepturi într-un stat, se pierde posibilitatea exercitării aceluiaşi drept în alt stat. În acest sens, statele membre vor interveni şi vor schimba informaţiile asupra cetăţenilor care doresc să-şi exercite dreptul de a vota pentru Parlamentul European în alt stat membru decât cel de origine. Pe baza principiului tratamentului egal, cetăţenii UE care doresc să-şi exercite dreptul de a vota la alegerile pentru Parlamentul European în statul de rezidenţă se vor bucura de aceleaşi drepturi de care se bucură şi cetăţenii UE din statul de rezidenţă şi implicit pentru a participa pe deplin la viaţa politică a statului de rezidenţă, inclusiv dreptul de a se afilia unui partid din statul de rezidenţă sau de a crea un partid în statul respectiv; un stat membru nu îşi îndeplineşte această obligaţie acordând rezidenţilor aceleaşi informaţii ca şi cele pe care le oferă pentru proprii săi cetăţeni[3]. De fapt, aceste drepturi nu sunt însă garantate la acelaşi nivel în toate statele membre. În acest scop, Directiva solicită statelor membre UE să informeze „în timp util şi întrun mod potrivit" asupra felului cum îşi pot exercita drepturile pe care le au.

În art. 14 al Directivei 93/109/CE sunt prevăzute derogări de la principiul tratamentului egal datorită problemelor specifice ale unui stat membru. Astfel, în cazul în care cetăţenii altor state membre rezidenţi într-un stat membru depăşesc 20% din totalul populaţiei, acel stat poate impune cerinţe legate de un termen minim de şedere de la acordarea dreptului de rezidenţă. Luxemburg este singurul stat membru UE căruia i s-a acordat o astfel de derogare care a restricţionat dreptul de vot la alegerile pentru Parlamentul European cetăţenilor dintr-un alt stat de origine rezidenţi pe teritoriul său pentru cei care au rezidat în Luxemburg 5 din ultimii 6 ani care au precedat înregistrarea în listele electorale. Luxemburg aplică această derogare încă de la primele alegeri directe pentru Parlamentul European din 1976[4]. Potrivit recensământului din 2001[5], în Luxemburg proporţia cetăţenilor UE dintr-un alt stat membru de origine care îndeplinesc condiţiile pentru a fi înscrişi în listele electorale la alegerile pentru

Parlamentul European este de 33 % din numărul total al cetăţenilor UE care îşi au reşedinţa în Luxemburg. În acest stat înscrierea pe listele electorale folosite în cazul alegerilor pentru Parlamentul European este automată pentru cetăţenii luxemburghezi, iar în cazul rezidenţilor din statele membre UE presupune un acord de voinţă din partea acestora. Aşadar, Luxemburg aplică în mod adecvat Directiva 93/109/CE, oferind informaţii despre alegerile pentru Parlamentul European în limbile franceză, germană, portugheză şi italiană. La alegerile pentru Parlamentul European din 2004, ca şi în cazul alegerilor comunale din 2005, guvernul luxemburghez a desfăşurat o amplă campanie de informare a rezidenţilor comunitari asupra drepturilor lor electorale. În urma campaniei privind alegerile pentru Parlamentul European din 2004 au fost înscrişi pe listele electorale peste 11600 de rezidenţi comunitari, ceea ce reprezintă o creştere de 19,1 % faţă de precedentele alegeri din 1999[6]. Acest sistem practicat în Luxemburg poate constitui un exemplu pentru felul în care rezidenţii comunitari într-un stat membru UE îşi pot exercita într-un context multilingvistic drepturile conferite prin cetăţenia europeană.

Considerăm că în viitorul apropiat şi alte state membre UE se vor confrunta cu probleme similare celor existente în Luxemburg şi vor trebui să iniţieze campanii de informare în limbile vorbite de aceşti rezidenţi. Această măsură are în vedere tendinţele înregistrate de la un scrutin european la altul. După înregistrările de la alegerile din iunie 1999 pentru Parlamentul European participarea cetăţenilor care îşi au reşedinţa în alt stat membru decât cel de origine a fost, în medie pentru cele 15 state membre, de 9 %, în creştere faţă de alegerile din 1994 la care participarea s-a cifrat la 4,9 %.

În toate statele membre, cu excepţia Germaniei (care nu a aplicat integral Directiva 93/109/CE), numărul celor care îşi au reşedinţa pe teritoriul acestor state a crescut. La alegerile din 2004 pentru Parlamentul European numărul cetăţenilor UE cu rezidenţa în alt stat membru decât cel de origine a crescut, în principal datorită aderării la UE a 10 noi state membre, la aproximativ 1 milion.

Înaintea acestor alegeri Comisia Europeană propunea un „efort considerabil de informare" din partea statelor membre în legătură cu posibilităţile de exercitare a dreptului de a vota pentru alegerea Parlamentului European[7]. În plus, Comisia considera că faţă de propriile sale aprecieri din 2000 statele membre vor utiliza un „sistem de scrisori direct adresate" cetăţenilor rezidenţi cu drept de vot. De asemenea, Comisia considera că aceste state trebuie să ofere informaţii despre alegerile pentru Parlamentul European de fiecare dată când rezidenţii se află în contact cu autorităţile locale sau naţionale. Statele membre au hotărât ca înregistrarea rezidenţilor pe listele electorale să se realizeze doar prin trimiterea unui formular prin poştă şi completarea acestuia.

În Cartea Albă asupra Politicii de Comunicare Europeană din 2006, Comisia Europeană remarcă existenţa deficitului de comunicare între UE şi cetăţeni. Conform acestui document, comunicarea este axată pe a transmite cetăţenilor ce este UE; nu s-a acordat atenţie punctelor de vedere exprimate de cetăţeni. Pentru înlăturarea deficitului de informare Comisia a propus prin Carta Albă o nouă abordare: comunicarea centrată pe cetăţean şi descentralizarea canalelor de comunicare între cetăţean şi instituţiile UE.

Această nouă abordare a Comisiei urmărea organizarea unei sfere publice europene în care are loc viaţa politică a Europei cu o dimensiune în mare parte naţională şi mai puţin europeană. Unul dintre motivele inexistenţei unei astfel de sfere publice europene se datorează diversităţii lingvistice, fapt remarcat în literatura de specialitate înainte ca acest punct de vedere să fie recunoscut oficial de către Comisia Europeană.

În acest context, pe de o parte, s-a afirmat că „lipseşte o infrastructură politică europeană […] nu există o discuţie publică la nivel european privind eventuale politici europene alternative"[8], iar pe altă parte, s-a remarcat dimpotrivă că există o sferă publică la nivelul UE dar aceasta este formată dintr-o multitudine de sfere publice naţionale[9].Conform unui al punct de vedere[10], apariţia unei sfere publice europene este restricţionată de preeminenţa caracterului naţional şi nu european al mass-media şi de varietatea identităţilor lingvistice şi politice existente în Europa.

Unele cercetări empirice care pornesc de la premisa că varietatea lingvistică împiedică apariţia unei sfere publice europene au demonstrat veridicitatea acestei perspective[11]. Potrivit Cartei Albe a Comisiei din 2006, cetăţenii UE pot învăţa chestiuni legate de politică prin intermediul sistemelor educaţionale naţionale şi prin mijloace de comunicare naţionale, regionale sau locale. În mare parte mass-media este naţională din cauza barierelor de limbă. Majoritatea cetăţenilor europeni au la dispoziţie puţine locuri în care pot discuta chestiuni de interes comun. În Cartea Albă sunt identificate soluţiile şi premisele favorabile pentru apariţia unei sfere publice europene, dar nu sunt menţionate aspectele legate de exercitarea dreptului de vot al cetăţenilor unui alt stat membru în statul lor de rezidenţă. Cu toate acestea, este evident că nivelul redus de participare al acestei categorii de cetăţeni europeni se explică şi prin existenţa unor bariere lingvistice, iar modalitatea cea mai eficientă pentru ridicarea nivelului de participare al acestei categorii de cetăţeni europeni este, aşa cum demonstrează exemplul luxemburghez, informarea asupra drepturilor pe care le au în limba practicată în statul lor de origine.

În prezent, mulţi dintre cetăţenii rezidenţi în alte

state membre decât statul de origine nu sunt înscrişi în listele electorale, în ciuda recomandărilor Comisiei ca procedura de înscriere să fie simplificată. Puţini rezidenţi dintre cei înscrişi în listele electorale îşi exercită dreptul de vot, deoarece campania electorală se desfăşoară în limba statului respectiv; partidele politice, chiar şi în ţările în care numărul rezidenţilor este mare raportat la totalul populaţiei, preferă să îşi construiască o campanie electorală bazată pe probleme naţionale şi mai puţin europene, ceea ce explică interesul redus al rezidenţilor în ceea ce priveşte participarea la alegerile pentru Parlamentul European.

În afară de măsurile de informare în limbile cunoscute de rezidenţi avem nevoie şi de alte măsuri specifice care să elimine barierele lingvistice, aşa cum ar fi imprimarea buletinelor de vot în aceste limbi, încurajarea apariţiei şi diversificării unor mijloace de informare referitoare la alegerile pentru Parlamentul European în mai multe limbi prin subvenţii acordate în acest scop de Comisia Europeană şi de Parlamentul European.

Note:

1. http://eur-lex.europa.eu
2. *ibidem*.
3. Communication from the Commission on the application of Directive 93/109/EC to the June 1999 elections to the European Parliament – *Right of Union citizens residing in a Member State of which they are not nationals to vote and stand in elections to the European Parliament*, Brussels, COM, 2000, 843 final 18.12.2000
4. Legea din 25 februarie 1979 asupra alegerii directe a reprezentanţilor Marelui Ducat de Luxemburg în Parlamentul European, modificată prin Legea din 28 ianuarie 1994, ca urmare a Directivei 93/109/CE.
5. Report from the Commission to the European Parliament and to the Council on granting a derogation pursuant to Article 19 (2) of the EC Treaty, presented under Article 14 (3) of Directive 93/109/EC on the right to vote and to stand as a candidate in elections to the European Parliament, Brussels, COM (2003) 31 final, 27.01.2003.
6. Philippe Poirie, *Les élections européennes au Luxembourg* în Pascal Delwit, Philippe Poirier, *Parlement puissant, électeurs absents? Les élections européennes de juin 2004,* Editions de l'Université de Bruxelles, Bruxelles, 2005.
7. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council on measures taken by Member States to ensure participation of all citizens of the Union to the 2004 elections to the European Parliament in an enlarged Union, Brussels, COM (2003) 174 final, 8.4.2003.
8. Fritz Scharpf, *Demokratie in der transnationale politik*, în *Ulrich Beck, Politik in der Globalisierung, Suhrkamp*, Frankfurt am Main, 1998.
9. Marianne van der Steeg, *Does a public sphere exist in the European Union? An analysis of the content of the debate on the Haider case*, în *European Journal of Political Research*, vol. 45, issue 4/June 2006.
10. Hans Jürgen Abromeit, *Möglichkeiten und Ausgestaltung einer europäischen Demokratie*, în Ansgar Klein et al, *Bürgerschaft, Öffentlichkeit und Demokratie in Europa*, Leske & Budrich, Opladen, 2003.
11. Marianne van der Steeg, *op. cit.*

Bibliography:

1. Abromeit, Hans Jürgen, *Möglichkeiten und Ausgestaltung einer europäischen Demokratie*, în Ansgar Klein et al, *Bürgerschaft, Öffentlichkeit und Demokratie in Europa*, Leske & Budrich, Opladen, 2003.
2. Arnull, A., *The General Principles of EEC Law and the Individual*, Leicester University Press, Leicester, 1990.
3. Lönnroth,K. J., *Translation practices in the Commission*, CICEB Conference –Committee of the Regions, 21 September 2006.
4. Poirie, Philippe, *Les élections européennes au Luxembourg* în Pascal Delwit, Philippe Poirier, *Parlement puissant, électeurs absents? Les élections européennes de juin 2004,* Editions de l'Université de Bruxelles, Bruxelles, 2005.
5. Riou, A., *Le droit de la culture et le droit à la culture*, ESF, Paris, 1993.
6. Scharpf, Fritz, *Demokratie in der transnationale politik*, în Ulrich Beck*, Politik in der Globalisierung, Suhrkamp*, Frankfurt am Main, 1998.
7. Steeg, Marianne van de, *Does a public sphere exist in the European Union? An analysis of the content of the debate on the Haider case*, European Journal of Political Research, vol. 45, issue 4/June 2006.
8. Sticht, P., *Culture européenne ou Europe des cultures ? Les enjeux actuels de la politique culturelle en Europe*, L'Harmattan, Paris, 2000.

*** Commission of the European Communities, *White Paper on a European Communication Policy*, Brussels, COM (2006) 35 final, 1.2. 2006.

*** Commission working document, *Report on the implementation of the Action Plan „Promoting language learning and linguistic diversity"*, Brussels, COM (2007) 554 final, 25.9.2007.

***Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, *on a European agenda for culture in a globalized world*, COM (2007) 242 final, 10.5.2007.

*** Council of the European Union, *Brussels European Council 21/22 June 2007 -Presidency Conclusions*, Brussels, 11177/07.

*** European Commission, *A Field Guide to the Main Languages of Europe*, www. ec.europa.eu/dgs/translation-/bookshelf/2007.

*** Recommendation no. 2006/962/EC of the European Parliament and of the Council *on key competences for lifelong learning*, OJ L 394, 18.12.2006.

*** www. ec.europa.eu